

انواع جمله نظر دستوری:

جمله فعلیه : جمله ای است که در آن فعل خاص یا تام به کار رفته است. مثل علی گفت
جمله ی اسمیه یا اسنادی : جمله ای است که در آن فعل ربطی به کار رفته است. مثل : هوا آلوده
است.

در هر نوشته یا گفته به تعداد فعل ها جمله وجود دارد. مثلاً در این بیت:

برید و دریدو شکست و ببست یلان را سر و سینه و پا و دست

چهار جمله وجود دارد چون چهار فعل در آن به کار رفته است.

جمله ساده = جمله ای که دارای یک فعل است . مثال: امین خوابید.

جمله مرکب = جمله ای که دارای بیش از یک فعل است . همین که به خانه رسیدم، مهمانان
آمدند

از اتصال وانضمام جمله های ساده ی کوتاه یا بلند جمله های مرکب به وجود می آید.
مثال:

- افسوس می خورم که او را ندیده ام.

- پسری که رفت برادر مرا زد.

- او تقی را دید وبا او صحبت کرد.

به جمله ی اصلی ، جمله ی پایه و به جمله ای که جای یکی از ارکان جمله ی اصلی یا پایه را
گرفته است اصطلاحاً جمله ی پیرو می گویند.

جمله ی پایه غرض و مقصود اصلی گوینده یا نویسنده است و جمله ی ساده ی دیگری که علت یا
تفسیر یا توضیحی در باره ی جمله ی پایه می دهد جمله ی پیرو است.

دو یا چند جمله ی ساده ی بلند به وسیله ی حرف ربط به هم مربوط یا معطوف می شوند ؛
اصطلاحاً به این حروف ، حروف ربط همپایگی می گویند. در مثال : او تقی را دید وبا او صحبت کرد.
(و) حروف ربط هم پایه ساز: است. یا فریدون هم به دانشگاه می رود هم کار می کند. که به وسیله
ی حروف ربط هم پایه ساز: دو گانه ی ، هم ... هم ، جمله ی مرکبی را ساخته اند

انواع حروف پیوند

پیوندها دو نوع اند :

1) پیوندهای هم پایه ساز: واژه های دستوری «و»، «ولی»، «اما»، «لیکن»، «یا» و.... دو جمله را هم پایه می کنند :

خیاط ها پول زر و سیم را گرفتند و کارگاهی عریض و طویل دایر کردند .

2) پیوندهای وابسته ساز: واژه های دستوری «که»، «تا»، «زیراکه»، «هنگامی که»، «اگر»، «اگرچه»، «وقتی که»، «چون» و.... جمله های پس از خود را به جمله ی هسته وابسته می سازند: او به خیاط خانه ی سلطنتی رفت تا لباس زربفت عجیب خود را بر تن کند . پیوندهای پر کاربرد مانند «که» و «تا» گاه از جمله حذف می شوند ولی بالقوه وجود دارند: قرار شد جشنی عظیم در شهر به پا شود=قرار شد تا جشنی عظیم در شهر به پا شود .

انواع پیوند های هم پایه ساز

پیوندهای هم پایه ساز را می توان به دودسته تقسیم کرد:

دسته اول: و- یا- ولی، اما، لیکن، بلکه

دسته دوم: 1-هم..هم...2-چه..چه..3-یا..یا..4-نه..نه...5-خواه..خواه..6-نه تنها..بلکه...

تفاوت این دودسته در آن است که هم پایه سازهای دسته اول فقط بین جمله ها می آیند اما هم پایه سازهای دسته دوم در ابتدای اولین جمله نیز می نشینند؛ مثال:

دسته اول: او درس می خواند و کار می کند. او درس می خواند ولی کار نمی کند.

دسته دوم:

اوهم درس می خواند هم کار می کند

اونه تنهادرس می خواند بلکه کارهم می کند

کاربردهای پیوندهای هم پایه ساز

کاربرد پیوندهای هم پایه ساز، «درون جمله» با کاربرد آن ها «بین جمله ها» تفاوت دارند. در درون جمله واژه ها و گروه های دوسوی خود را هم نقش می کنند؛ نمونه:

من و برادرم درس می خوانیم. برای من آب یا چای بیاور.

جمله های که بین آن ها پیوندهای هم پایه ساز بیاید، در مستقل بودن، پایه بودن یا پیرو بودن یکسان هستند؛ یعنی اگر جمله ی اول مستقل باشد و جمله ی بعدی با آن هم پایه شود، آن هم مستقل است. و اگر جمله اول پایه باشد؛ جمله دوم هم، پایه است و نهایتاً اگر جمله اول پیرو باشد جمله دوم نیز، پیرو است؛ نمونه:

من درس می خوانم و او کار می کند.

اگر او درس بخواند من کار می کنم و به او کمک می کنم.